

ODPOWIEDŹ UCHODŹCOM I MIGRANTOM

DWADZIEŚCIA PUNKTÓW DZIAŁALNOŚCI DUSZPASTERSKIEJ

Migracja globalna jest poważnym wyzwaniem dla dużej części współczesnego świata i priorytetem dla Kościoła katolickiego. Papież Franciszek słowami i czynami wielokrotnie okazał swoje głębokie współczucie dla wszystkich przesiedleńców. Świadczą o tym jego spotkania z imigrantami oraz uchodźcami na wyspach Lampedusa i Lesbos, a także jego wezwania do ich przyjęcia z otwartymi ramionami: *przyjmować, chronić, promować i integrować* imigrantów, uchodźców oraz ofiary handlu ludźmi¹.

Ojciec Święty pragnie prowadzić Kościół w jego staraniach o wsparcie wspólnoty światowej w poszukiwaniu bardziej skutecznych rozwiązań globalnych i systematycznych, aby pomóc tym wszystkim migrującym naszym braciom i siostram. Międzynarodowa wspólnota polityczna postanowiła zainicjować wielostronny proces konsultacji i negocjacji mających na celu przyjęcie dwóch Globalnych Konwencji (*Global Compacts*) do końca 2018 r. Pierwsza z nich dotyczy migracji międzynarodowej, a druga uchodźców.

Kościół już wcześniej wiele razy wyraził swoje stanowisko na temat wielu kwestii zawartych w Konwencjach Globalnych (*Global Compacts*) i na podstawie swojego długiego i różnorodnego doświadczenia chciałby aktywnie wnieść swój wkład w obydwie te procesy. Aby wspierać ten wkład, watykańska Sekcja ds. Migrantów i Uchodźców (*Dykasteria ds. Integralnego Rozwoju Człowieka*), konsultując się z różnorodnymi konferencjami episkopatów oraz zaangażowanymi w tej dziedzinie katolickimi organizacjami pozarządowymi, wypracowała następujące **Dwadzieścia Punktów Działalności ws. migrantów i uchodźców**. Nie wyczerpują one nauczania Kościoła o migrantach i uchodźcach, ale dostarczają pożyteczne rozważania, które katolicycy rzecznicy tej sprawy mogą wykorzystać, dodawać oraz rozwijać w swoim dialogu z rządami na rzecz porozumienia w kwestii Konwencji Globalnych (*Global Compacts*). Dwadzieścia Punktów jest zakorzenionych w potrzebach migrantów i uchodźców określonych na poziomie oddolnym oraz osadzone w najlepszej praktyce Kościoła. Punkty te zostały zaaprobowane przez Ojca Świętego.

Sekcja Migrantów i Uchodźców, kierowana przez Ojca Świętego, przynagla Konferencje Biskupów, aby wyjaśniały sens i znaczenie Konwencji (*Compacts*) i Punktów wszystkim parafiom oraz organizacjom kościelnym, tak aby krzewić bardziej skuteczną solidarność wobec migrantów i uchodźców. Biorąc pod uwagę wielki zakres spraw zawartych w Punktach, każda Konferencja Biskupów powinna wybrać punkty, które są najbardziej istotne w ich sytuacji

¹ Przemówienie do uczestników VI Międzynarodowego Forum «Migracje i pokój», 21 lutego 2017.

narodowej a następnie przedstawić je swoim rządowi, w szczególności ministrom odpowiedzialnym za negocjacje poszczególnych krajów w sprawie Globalnych Konwencji (*Global Compacts*). Każdy kraj rozpoczął już przygotowanie swojego stanowiska, a negocjacje odbędą się w ciągu pierwszych sześciu lub ośmiu miesięcy 2018 r. Te same punkty wyrażone bardziej formalnym językiem, celem wykorzystania w bieżącym zaangażowaniu w tej sprawie, można znaleźć w dokumencie *Dwadzieścia Punktów Działalności na rzecz Globalnych Konwencji (Global Compacts)*.

Pomimo, że dwadzieścia punktów ma swoją genezę w doświadczeniach i przemyśleniach Kościoła, są one zaproponowane jako cenne rozważania dla wszystkich ludzi dobrej woli, którzy zechcieliby wprowadzić je w życie oraz chcących orędownać za ich włączeniem w negocjacje swojego kraju. Zapraszamy wszystkich przywódców oraz członków wszystkich wyznań a także organizacji społeczeństwa obywatelskiego do włączenia się w ten wysiłek! Musimy być zjednoczeni w *przyjmowaniu, chronieniu, promowaniu i integrowaniu* osób zmuszonych do opuszczenia swoich domów i szukania nowego pośród nas.

Przyjmowanie: Zwiększenie ilości bezpiecznych i legalnych dróg dla imigrantów i uchodźców

Decyzja dotycząca emigracji powinna być podjęta dobrowolnie, z własnej nieprzymuszonej woli. Migracja powinna być uporządkowanym procesem, respektującym prawa każdego objętego nią kraju. Należy w tym celu rozważyć następujące punkty:

1. Należy unikać zbiorowego lub arbitralnego wydalania migrantów oraz uchodźców. Zasada niewydalania powinna być zawsze przestrzegana – migranci oraz uchodźcy nigdy nie mogą być zawróceni do kraju, który został uznany za niebezpieczny. Stosowanie tej zasady powinno być oparte raczej o poziom bezpieczeństwa rzeczywiście zapewnianego każdej osobie indywidualnej, niż na pobieżnej ocenie ogólnego stanu bezpieczeństwa danego kraju. Rutynowe stosowanie listy „krajów bezpiecznych” często nie bierze pod uwagę rzeczywistych potrzeb bezpieczeństwa konkretnego uchodźcy. Każdy przypadek musi być traktowany indywidualnie.
2. Należy zwiększyć ilość bezpiecznych i legalnych dróg migracji lub relokacji. Można ten cel osiągnąć poprzez zwiększenie ilości wiz humanitarnych, wiz dla studentów i praktykantów, wiz na ponowne połączenie rodziny (włącznie z rodzeństwem, dziadkami oraz wnukami) oraz wiz tymczasowych dla ludzi uciekających przed konfliktami w krajach sąsiednich. Można to osiągnąć również przez stworzenie korytarzy humanitarnych dla najbardziej narażonych. Ponadto można otworzyć programy prywatnego i społecznego sponsorowania oraz programy relokacji uchodźców raczej do lokalnych społeczności, niż skupianie ich w miejscach przetrzymywania.
3. Wartość bezpieczeństwa każdej osoby – zakorzeniona w głębokim poszanowaniu niezbywalnych praw migrantów, osób ubiegających się o azyl oraz uchodźców – powinna być właściwie wyważona z obawami dotyczącymi bezpieczeństwa narodowego. Można to osiągnąć poprzez odpowiednie szkolenie pracowników straży granicznej; przez zapewnienie migrantom, osobom ubiegającym się o azyl i uchodźcom dostępu do podstawowych usług,

włącznie z usługami prawnymi; przez zapewnienie ochrony dla wszystkich osób uciekających przed wojną i przemocą; oraz przez poszukiwanie innych, alternatywnych wobec aresztu rozwiązań dla osób, które dostały się do kraju bez pozwolenia.

Ochrona: obrona praw oraz godności migrantów i uchodźców

Kościół wielokrotnie podkreślał potrzebę integralnego podejścia do tematu migracji w głębokim poszanowaniu godności i praw każdej osoby oraz uwzględnieniu wielu wymiarów każdego człowieka. Prawo do życia jest najbardziej fundamentalnym ze wszystkich praw i nie może ono zależeć od statusu prawnego danej osoby. W tym celu sugeruje się następujące punkty:

4. Emigranci muszą być chronieni przez ich kraje pochodzenia. Władze w tych krajach powinny udzielać wiarygodnych informacji przed wyjazdem; zapewnić, aby wszystkie kanały emigracji były legalne i certyfikowane; utworzyć rządowy wydział dla diaspory; a także zapewnić pomoc konsularną i ochronę za granicą.

5. Imigranci muszą być chronieni przez władze krajów przyjazdu, aby zapobiec wyzyskowi, pracy przymusowej i handlowi ludźmi. Można to osiągnąć zakazując pracodawcom zatrzymywania dokumentacji pracowników; zapewniając wszystkim imigrantom dostęp do wymiaru sprawiedliwości bez względu na ich status prawny i bez negatywnych skutków dla ich prawa do pozostania; przez zapewnienie wszystkim imigrantom możliwości otwarcia osobistego konta bankowego; przez ustalenie minimalnego wynagrodzenia dla wszystkich pracowników; oraz poprzez zapewnienie wypłacenia wynagrodzenia przynajmniej raz w miesiącu.

6. Migranci, osoby ubiegające się o azyl oraz uchodźcy muszą mieć możliwość korzystania ze swoich umiejętności, kompetencji i fachowości, aby poprawić swój dobrobyt oraz pomyślność ich wspólnot. Można to osiągnąć poprzez zagwarantowanie wolności przemieszczania się wewnątrz kraju oraz pozwolenie na powrót po wyjeździe do pracy za granicą; przez zapewnienie obszernego dostępu do środków komunikacji; przez włączenie społeczności lokalnej w proces integracji osób ubiegających się o azyl; a także przez rozwijanie programów reintegracji zawodowej i społecznej dla każdego, kto zdecyduje się na powrót do swojej ojczyzny.

7. Podatność na zagrożenia małoletnich bez opieki oraz małoletnich oddzielonych od swoich rodzin należy rozwiązywać zgodnie z międzynarodową Konwencją o Prawach Dziecka. Można ten cel osiągnąć przez poszukiwanie alternatywnych rozwiązań do więzienia nieletnich według prawa migrantów, którzy dostali się do kraju bez zezwolenia; przez zapewnienie opieki tymczasowej lub wspieranie domów zastępczych dla małoletnich bez opieki lub oddzielonych od swych rodzin; a także przez zakładanie odrębnych ośrodków przyjmowania dla nieletnich, dorosłych i rodzin.

8. Wszyscy imigranci nieletni muszą być chronieni zgodnie z międzynarodową Konwencją o Prawach Dziecka. Można to osiągnąć poprzez obowiązkową rejestrację wszystkich narodzin oraz zapewnienie, aby imigranci nieletni nie stawali się osobami nielegalnie przebywającymi w kraju, gdy osiągną pełnoletniość i aby mogli kontynuować edukację.

9. Dostęp do edukacji powinien być zapewniony wszystkim nieletnim imigrantom, ubiegającym się o azyl oraz uchodźcom tak, aby mieli oni dostęp do nauki na poziomie szkoły podstawowej oraz szkoły średniej w takim samym stopniu, co obywatele danego kraju i bez względu na ich status prawny.

10. Dostęp do opieki społecznej powinien być zapewniony imigrantom, osobom ubiegającym się o azyl oraz uchodźcom, respektując ich prawa do zdrowia i podstawowej opieki zdrowotnej bez względu na ich status prawny, z zapewnieniem dostępu do państwowych systemów emerytalnych i możliwości przenoszenia zasiłku w przypadku przeprowadzki do innego kraju.

11. Imigranci nigdy nie powinni stawać się osobami bez narodowości lub bezpaństwowcami zgodnie z prawem do narodowości określonym przez konwencje międzynarodowe, a obywatelstwo powinno być uznane od chwili narodzin.

Promowanie: Sprzyjanie integralnemu rozwojowi ludzkiemu migrantów i uchodźców

Kościół wielokrotnie podkreślał potrzebę promowania integralnego ludzkiego rozwoju imigrantów, osób ubiegających się o azyl oraz uchodźców równoległe ze wspólnotami lokalnymi. Wszystkie kraje powinny włączać imigrantów, osoby ubiegające się o azyl oraz uchodźców do swoich planów rozwoju narodowego. W tym celu trzeba rozważyć następujące punkty:

12. Kompetencje imigrantów, osób ubiegających się o azyl oraz uchodźców powinny być cenione i rozwijane w krajach przybycia poprzez zagwarantowanie im równego dostępu do szkolnictwa wyższego, kursów specjalizacyjnych, praktyk oraz stażów, a także przez uwierzytelnienie posiadanych przez nich kwalifikacji, które uzyskali gdzie indziej.

13. Społeczne oraz zawodowe włączenie imigrantów, osób ubiegających się o azyl oraz uchodźców we wspólnotę lokalną powinno być wsparte przez uznanie ich wolności do przemieszczania się i ich prawa do wyboru miejsca, w którym chcą żyć; przez sprawienie, aby informacje były dostępne w ich języku ojczystym; przez propozycje kursów językowych i a także na temat miejscowych zwyczajów i kultury; przez zapewnienie prawa do pracy ubiegającym się o azyl oraz uchodźcom.

14. Integralność i dobro rodziny powinny zawsze być chronione i promowane bez względu na status prawny. Można to osiągnąć przez bardziej szerokie objęcie procesu łączenia rodzin (dziadkowie, wnuki i rodzeństwo) niezależnie od wymagań finansowych; przez zezwolenie na pracę członkom rodzin po ich połączeniu; przez podjęcie poszukiwań zaginionych członków rodziny; przez zwalczanie wyzyskiwania nieletnich; przez zapewnienie, aby ich praca, w przypadku osób zatrudnionych, nie miała negatywnych skutków dla ich zdrowia ani ich prawa do edukacji.

15. Imigrantów, osoby ubiegające się o azyl oraz uchodźców ze specjalnymi potrzebami należy traktować tak samo, jak obywateli w takich samych uwarunkowaniach, zapewniając

im dostęp do świadczeń przysługujących z tytułu niepełnosprawności bez względu na ich status prawny, a małoletnich pozbawionych opieki oraz małoletnich bez opieki z niepełnosprawnością należy zapisywać na specjalne programy edukacyjne.

16. Należy zwiększyć fundusze na rozwój międzynarodowy oraz wsparcie humanitarne, posyłane do krajów, które przyjmują znaczący napływ uchodźców oraz migrantów uciekających przed konfliktem zbrojnym, zapewniając, aby można było odpowiedzieć na potrzeby zarówno mieszkańców nowo przybyłych jak i miejscowych. Można to osiągnąć poprzez przekazanie funduszy na zakładanie i rozwój instytucji medycznych, edukacyjnych i opieki społecznej w krajach przybycia oraz przez rozszerzenie pomocy finansowej i programów pomocy dla miejscowych rodzin w trudnej sytuacji.

17. Prawo do wolności religijnej – pod względem zarówno wiary jak i jej praktykowania – powinno być zapewnione wszystkim migrantom, osobom ubiegającym się o azyl oraz uchodźcom bez względu na ich status prawny.

Integracja: wzbogacić wspólnoty lokalne poprzez większy udział imigrantów i uchodźców

Przybycie imigrantów, osób ubiegających się o azyl oraz uchodźców stanowi szansę na rozwój nie tylko miejscowych wspólnot, ale także nowo przybyłych. Spotkanie różnych kultur jest źródłem obopólnego wzbogacenia, ponieważ włączenie i udział przyczyniają się do rozwoju społeczeństw. W tym celu należy zrealizować następujące punkty:

18. Należy promować integrację jako proces dwukierunkowy, który uznaje i ceni bogactwo obu kultur. Można to osiągnąć poprzez uznanie obywatelstwa w momencie narodzin; przez szybkie przyznanie obywatelstwa wszystkim uchodźcom bez względu na wymagania finansowe czy znajomość języka (przynajmniej dla osób powyżej 50 roku życia); przez promocję łączenia rodzin; a także przez deklarację jednorazowego okresu amnestii i legalizacji dla migrantów, którzy żyli w kraju przez dłuższy czas.

19. Należy promować pozytywny przekaz solidarności w stosunku do migrantów, osób ubiegających się o azyl oraz uchodźców. Można ten cel osiągnąć przez fundowanie projektów wymiany międzykulturowej; przez wspieranie programów integracji wśród lokalnej społeczności; przez dokumentowanie i rozpowszechnianie dobrych praktyk integracyjnych; a także przez zapewnienie ogłoszeń publicznych tłumaczonych w językach, którymi posługuje się większa liczba imigrantów, osób ubiegających się o azyl oraz uchodźców.

20. Osobom zmuszonym do ucieczki z powodu kryzysów humanitarnych, a następnie do ewakuacji lub zapisania się na programy wspomaganiej repatriacji należy zapewnić odpowiednie warunki do reintegracji w ich krajach pochodzenia. Można to osiągnąć poprzez zwiększenie funduszy przeznaczonych na tymczasowe wsparcie dla osób dotkniętych kryzysami humanitarnymi oraz przez rozwinięcie infrastruktury w krajach powrotu, przez uprawomocnienie kwalifikacji edukacyjnych i zawodowych uzyskanych za granicą, a także przez zachęcanie do szybkiej reintegracji pracowników w ich kraju pochodzenia.